

Tělocvičná jednota Sokol Liberec I.

Nazdar!

Sokolské souzvuky

č. 12 - prosinec 2016

Ročník 6.

*Když na oknech je jíní
a venku padá sníh,
vzpomínám na kuchyni
z dnů dávno minulých,
zapraská do tmy plamen,
tanče kol dokola,
a smolná vůně z kamen
mi dětství přivolá.*

*Když soumrak v okně bledém
střídal den překrátký,
tu soused za sousedem
trousil se na hrátky.
Na slámě sníh si stříslí,
dřeváky sklapli v řad
a dýmky nevyhasly
dokud se nešlo spát.*

*Radost jen zpovzdálečí
na prstech počítám.
Mí staří vyprávěči
jsou všichni už ti tam.
Steskne se po kuchyni
z dnů dávno minulých.
Zas na oknech je jíní
a venku padá sníh.*

(Ladislav Stehlík – „Voněly vodou večery“)

Obsah:

Úvodní slovo

Předvánoční úklid

Metodika

Pohybová výchova – rytmická gymnastika – cvičení s hudbou 3.

Vánoční milionář

Sokolské vánoce v praxi

Jak tedy znáte Vánoce a jejich tradice?

Hry v místnosti nebo v tělocvičně

„Na velitele“, „Nebe - země – nos“, „Na zoologickou zahradu“

Nejenom pohybem živ je sokol

Co víme a nevíme o vánočních svátcích

Kde se vzaly noty?

Vánoční rada

Z historie české, z kroniky sokolské

Česká národní identita – zastavení 10. - třicetiletá válka

Povídka o Sokratovi a jeho příteli

Kaleidoskop - Mezinárodní den za vymýcení otroctví

Jeden z největších hudebních skladatelů 20. století

Rebel

Přemysl Otakar I.

Místo hrůzy a ponížení – šibenice

Genius hudby – Ludwig van Beethoven

Český náčelník indiánů kmene Kikapa

Rossetská deska a Jean Francois Champollion

Husitský hejtman Mikuláš z Husi

Stříbrná Tatra a vzdálené obzory

Archeolog – amatér

„Mé srdce pohřbete u Wounded Knee“

...dolů řekou...

Jihočeské rybníky - krajina zadumaná

Zprávy z jednot a žup

Chyby je nutno opravovat a kát se

Čtvrtstoletí obnovení župy Krkonošské – Pecháčkovy

Sokol Jalůvčí a divadelní ochotníci

Inspirace z župy Slovácké

U sousedů ve Vídni

Závěrečné slovo

O vlčích a lidech

Úvodní slovo

Předvánoční úklid

Je neuvěřitelné, jak ten rok uběhl – už jsou zase před námi Vánoce a před nimi každoroční povinný úklid našich domácností. Vymetáme všechnu špínu, rozpálená trouba v kuchyni žhne a voní cukroví a vánočky, myslíme na své drahé a připravujeme dárky těm, které máme rádi a na kterých nám záleží. Stejný úklid je však nutno udělat i v našich srdcích a duších. Trochu zpytovat svědomí – zapomenout na vše špatné, co nás potkalo a upnout se na dobré v nás i to nejlepší v lidech vůbec.

Takhle se před lety vyjádřil neznámý korejský básník:

*Sebral bych meče ze všech koutů světa
a udělal z nich koště na smetí.
A vymetl bych všechna prokletí
na celém světě – ať to všechno létá!
A pak bych koště změnil na motyku
a kopal v poli plevel do košíků.*

Myslíte si, že to svedeme? Přála bych to nejen o Vánocích nám všem!

Jarina Žitná

Metodika

Pohybová výchova –

rytmická gymnastika -

cvičení s hudbou 3.

Významné místo v galerii tvůrců pohybové výchovy ve spojení s hudbou má Švýcar **Emile Jaques Dalcroze** (1865 – 1950), právem považovaný za tvůrce „rytmické gymnastiky“. Přímo spojil hudbu s pohybem, což zvyšuje estetické cítění cvičenců a umocňuje „prožívání“ pohybu. Obohatil plastické pohyby výrazovou technikou, pohyb podřídil rytmické složce hudební předlohy. Osobodil gymnastiku od statických cvičení a vnesl do ní pohyb, využití prostoru, radost a krásu. Vypracoval ucelený výchovný systém – sluchová cvičení mají přecházet do aktivního pohybu, věnoval se rozvoji rytmických cvičení, která vycházejí z cílevědomé a řízené motorické aktivity a snažil se o rozvoj tvořivých schopností cvičence (tanečníka) formou vlastní improvizace. Jeho učení i praxe značně ovlivnilo i vývoj Sokolské rytmiky, o které jste se dočetli v první části tohoto tématu. Podstatou je rozvíjení rytmického smyslu v souladu se zdokonalováním pohybu a svalová příprava, která rozvíjí patřičnou sílu a pružnost svalů a uumožňuje tak vnímání hudební symetrie a plastický pohyb jako takový. Dalcrozeho škola byla jednou z nejpobulárnějších a měla vliv na celou řadu dalších škol. Asi nejznámějším jeho žákem byl Němec

Rudolf Bode (1881 – 1939), ale od Dalcrozeho se značně odlišil v chápání hudby jako předloh pohybu. Připouštěl totiž hudbu pouze jako doprovod a vytvořil ucelený systém tzv. „výrazové“ gymnastiky. Dával přednost cvičení uvolňovacím, švihovým a posilovacím. Má-li být pohyb ekonomický (správně provedený), musí se střídát napětí svalstva s uvolněním. Podle něj je třeba uvědomovat si i vlastní osobitý výraz – v praxi to znamená podpořit radost z pohybu a zeslabovat vliv zmechanizovaného způsobu života člověka. Rytmus chápal jako daný přírodní princip – příkladem je vlnění moře, které je nespoutané, pohyblivé a přesto neměnné, pravidelné.

Bode obohatil praxi rytmické gymnastiky cvičením s náčiním – kužele, míče, obruče, tyče, švihadla. Propagoval běh jako nejpřirozenější způsob dechového cvičení. Hlavními roztředky přirozeného pohybu byl podle něj tah, švih, tisk, tlak a úder.

Dalším významným tanečním pedagogem a choreografem byl

Rudolf Jean Marie Laban (1879 – 1958). Pro něj byl tanec samostatným jevištním uměním založeným na pohybu. Zajímavé je, že podle něj má být pohyb konán pouze pro pohyb a nevyžaduje hudbu. Tanec má reprezentovat především vnitřní zážitky tanečníka, hudba ho však svým způsobem ovlivňuje. Vytvořil teorii abstraktního tance nezávislého na hudbě. Kládl důraz na vzájemnou souvislost pohybu a prostoru. Vytvořil také jakýsi systém zaznamenávání pohybu, pro svou složitost se však tento systém neujal.

Gymnasticko taneční směry se nadále rozvíjely, vznikaly různé taneční školy, pohybový program těchto škol vycházel ze stejných principů. Kládl důraz především na:

- 1) Celkový rozvoj organismu – pohyb je prováděn uvědoměle a je spojen s duševním prožitkem. Výcvik správného držení těla a rozvoj pohybových dovedností.
- 2) Pohybová výchova se podílí na formování a zvýraznění osobnosti. Charakteristickým znakem pohybu má být celistvost a plynulost. Použité náčiní má vlastní techniku, nesmí pohyb omezovat, ale naopak dokreslovat a rozvíjet.
- 3) Kultivace pohybu – tvorba a spojování pohybů a vazeb, využití prostorové choreografie.
- 4) **Důležité!!!** Pohybový výkon není cílem, ale výsledkem činnosti. Cílem je všetranný harmonický rozvoj člověka po stránce tělesné, duševní a citové (Tyršova kalokagathia)

Poslední velké jméno v tomto seznamu tvůrců moderní pohybové výchovy je americká tanečnice a choreografka

Marta Grahamová (1895 – 1991). Přinesla novou techniku a nový styl pohybu. Svého času u nás koloval záznam jejího koncertu doprovázený komentářem vynikajícího herce Gregory Pecka. Myslím, že snímek byl natočen, když bylo Martě asi šedesát let. Neuvěřitelné! Podium opustila v 75 letech, zemřela v 96 letech, letos by jí bylo 121 let. Posledně veřejně vystoupila v roce 1969. Na rozdíl od klasického tance založila svou techniku na střídání kontrakce (stažení) a uvolnění ve spojení s procesem dýchání. Užívala pohyb pokrčných nohou a uvolněných paží. Zavedla obraty se změnou osy těla. Z celého jejího pojetí tance (a pohybu) vyplývá spojení nitra, ovládaného dechem a svalovou prací. Dnes její dědictví využívají taneční školy po celém světě a technika kontrakce a uvolnění je využívána i v pohybové výchově (chcete-li - cvičení s hudbou). Spojení výkonu svalové práce s výrazem a duševním prožitkem je dědictvím, které nemůže být zapomenuto nebo opomíjeno, mluvíme-li nejen o tanci, ale i o gymnastickém projevu spojeném s hudbou.

V současnosti je v naprosté většině pohybový projev žen s hudbou skutečně spojován. Záleží především na jejím výběru a na schopnosti autorů jednoduchými prostředky vyjádřit ducha hudební předlohy.

V hodinách cvičení různých skupin žen (různá věková kategorie, různá vyspělost a zájem) využíváme všech už zmíněných poznatků a snažíme se, aby běžné cvičení nebylo pouhým nezáživným a bezduchým treninkem, ale zároveň potravou pro duši, která vyvolává pocit pohody, radosti a svobody. Připočteme k tomu ještě pocit spolupráce cvičenek v jednom celku. Ten se ještě násobí při nácviu menších i velkých skladeb, především těch největších, určených pro sletová vystoupení.

Základem úspěchu je vždy volba hudební předlohy a využití pohybových možností, které vybraná hudba dává. Známy ruský tanečník M. Baryšnikov řekl: „Technika pohybu je v čistotě a jednoduchosti!“ Platí pro tanec, ale platí to i pro velké hromadné skladby, kde se vybraný pohybový projev řídí hudebním podkladem, srozumitelnou a logickou prostorovou choreografií – to vše dává cvičenkám možnost „vychutnat“ si skladbu a cítit se v ní dobře a bezpečně. Vždy je třeba položit symbolickou laťku o něco výš, než je obvyklý průměr, důležitý je i pocit usilování o zvládnutí nároků skladby jako takové a závěrečný pocit vítězství nad všemi nástrahami, které skladba přinesla. Pokud cvičenky neodcházejí z plochy s pocitem dobře splněného úkolu, s radostí a vnitřním uspokojením – je něco špatně.

Jarina Žitná (Wikipedie, Očenášek „Základy sok. Rytmiky“, Kytýřová atd.)

„Pohyb bez myšlenky je jen cvičení!“

(Marie Brooks)

Vánoční milionář

- 1) Ježíš Kristus se narodil
a) v Nazaretu, b) v Betlémě, c) v Jeruzalémě, d) v Tiberiadě 1 000 Kč
- 2) V českých zemích chodí v předvečer svátku Božího narození dětem nadělovat
a) Santa Claus, b) Děda Mráz, c) Ježíšek, d) Pere Noel 2 000 Kč
- 3) Marie s Ježíškem a Josefem byla nucena uprchnout před Herodesem
a) do Egypta, b) do Jordánska, c) do Mezopotamie, d) do Byzance 3 000 Kč
- 4) Tradice zdobení vánočních stromků pochází
a) z Ruska, b) z Anglie, c) z německých zemí, d) z Francie 5 000 Kč
- 5) K tradičním vánočním jídlům u nás patří
a) puding, b) pečená kachna, c) ryba, d) uzené s knedlíkem 10 000 Kč
- 6) První vánoční stromek u nás v Čechách měl
a) ředitel stavovského divadla Liebich r. 1812, 20 000 Kč
b) první starosta Sokola Pražského j. Fugner r. 1860
c) politik F. L. Rieger r. 1895
d) spisovatelka Božena Němcová r. 1860
- 7) Vánoční písně se u nás nazývají
a) liturgie, b) vigilie, c) pranostiky, d) koledy 40 000 Kč
- 8) Urči, která jména měli tři králové, kteří se přišli poklonit novorozenému Ježíškovi
a) Zachariáš, Kašpar, Melichar, b) Mesiáš, Melichar, Baltazar 80 000 Kč
c) Mojžíš, Samuel, Kašpar, d) Kašpar, Melichar, Baltazar
- 9) Co nás čeká - podle pranostiky – budeme - li na Štědrý den práť prádlo?
a) povodeň, b) neúroda, c) smůla, d) bída 160 000 Kč
- 10) Ježíš Kristus se narodil
a) v jeskyni, b) v chrámu, c) na poli, d) v chlévě 320 000 Kč
- 11) Pro vánoční svátky je typické
a) Štědrovečerní večeře, b) půst na svátek sv. Štěpána, 640 000 Kč
c) oslava v hotelu, d) tiché rozjímání o samotě
- 12) Která česká veselohra měla v televizi premiéru na Štědrý den?
a) Lucie – postrach ulice, b) Holka na koštěti, 1 250 000 Kč
c) Jak vytrhnout velrybě stoličku, d) Sněhová královna
- 13) V které z těchto koled se zpívá „... anděl se jim ukázal, do Betléma jít kázal.“
a) Nesem vám noviny, b) Veselé vánoční hody, 2 500 000 Kč
c) Rolničky, rolničky, d) Pásli ovce Valaši
- 14) Nejznámější vánoční hudba u nás je
a) Smyčcová serenáda J. Suka, b) Malá noční hudba W. A. Mozarta 5 000 000 Kč
c) Česká mše vánoční J. J. Ryby, d) České vánoce Zd. Lukáše
- 15) Vánoční svátky se začaly slavit
a) v 1. – 2. století, b) v 3. – 4. století, 10 000 000 Kč
c) v 5. – 6. století, d) v 7.- 8. století

Sokolské vánoce v praxi

Vánoce, se všemi zvyky, pranostikami a rodinou pohodou by neměly minout také sokolské jednoty, které tvoří naši širší rodinu. Adventní doba, kdy se brzy šerí se k tomu dobře hodí. Využijme tedy možnosti působit na cvičence od žactva až po seniory a dopřejme jim prožít ještě další vánoční večer plný pohody.

Samozřejmě je mnoho možností, jak a kde to udělat – jen nechte pracovat svou fantasií! Výsledek bude stát za to.

Takže kde a kdy!

Je nutno se – podle různých možností jednotlivých jednotách - rozhodnout mezi tělocvičnou nebo klubovnou, nebo volnou přírodou. Pokud je k dispozici chata s možností přespání, je to vůbec to nejlepší. Termín konání je ovšem nutno vyhlásit s patřičným předstihem a – pokud se půjde ven – také s požadovanou výbrojí a výstrojí, oblečením a pod. Pokud půjdete ven a zvláště budou-li to Vánoce s přenocováním, je nutno předem se všim seznámit rodiče.

Ústředním bodem každého takového večera bude pravděpodobně stromeček a dárky. Pokud máte nějaké malé peníze (případně vybrat od rodičů) je možno vytvořit malé balíčky stejné pro všechny – stačí pomeranč nebo jablíčko, nějaký bonbon, případně malý suvenýr. Jinak se ovšem vyplatí vysvětlit dětem (i dospělým), že by každý měl přinést nějaký drobný dárek bez určení adresáta. Tím zabráníte, že by snad někdo (a jsou i takoví méně oblíbení!) nedostal nic. To prostě nejde. Řešili jsme to ještě tak, že cvičitelé přinesli několik drobností navíc, abychom měli jistotu.

Najdeme si v okolí pěkný stromek, pokud možno ne příliš daleko od tělocvičny. V městě je možno použít blízky park, na venkově bývá v dosahu les. Je možno stromeček zdobit společně – děti i dospělí to dělají rádi, ale daleko větší efekt je ozdobit stromek předem a těsně před příchodem cvičenců ho rozsvítit. To je zážitek, na který se dlouho vzpomíná a děti si to většinou pamatují do smrti. Je třeba využít náladu (žádné křičení a halas!), zazpívat si několik koledí případně i jiných známých písní, možná, že máte mezi svými svěřenci někoho, kdo umí pískat na flétničku nebo hrát na kytaru – to je vždy přínos. Nezapomeňte také na pár hezkých slov na téma „vánoce – pohoda – Ježíšek – svátky lásky a přátelství“. Samozřejmě, že tyto miniaturní proslovy se budou lišit podle věkové skupiny, pro kterou se celá akce pořádá. Dlouho venku stát asi nevydržíte, pokud se budete vracet někam do tepla, nechte si rozdávat dárků až tam. Stromek ozdobený jablíčky, různými ořechy, ale také třeba kousky loje pro sýkorky, nechte stát, zvířátka a ptáčci si ho najdou. Jen pozor na otevřený oheň, i když ve sněhu (jestli ovšem bude!) nějaký požár asi nehrozí.

Z rozdělení nadílky je třeba udělat menší obřad, stejně jako z případné „štědrovečerní večeře“, nebo jen drobného pohoštění. Ze zkušenosti vím, jak si děti dovedou okrášlit sváteční tabuli, ozdobit ji svíčkami i talířky se slavnostním obcerstvením. Celý večer by měl mít skutečně sváteční charakter.

Pokud jezdíte s dětmi na tábory a na puťáky bývá parta velmi sehraná, cvičenci se dobře znají – tam by se měly objevit nejen anonymní, ale také cílené dárky, ale pozor! Povolovat jen drobnosti nebo dárky vlastní výroby. Budete se divit, co děti dokáží svým kamarádům připravit, ovšem – musí to vědět včas!

Takový večer většinou končí zpíváním, povídáním, případně zařazením některého vánočního obyčeje (lití olova, pouštění ořechových lodiček se svíčkou a podobně). V každém případě nedopusťte, aby se z klidného svátečního večera stala „divočina“ – je dobře umět odhadnout, kdy včas skončit.

Úplně jinak to bude vypadat v tělocvičně. Samozřejmě tam také budeme mít stromek, dárky, cukroví, zákusky – co dům dal – ale už celé prostředí vyžaduje zařazení nějakých her – jak smyslových tak i pohybových (neuděláte-li to, děti začnou lítat po tělocvičně), je možno zařadit i krátké cvičení, ovšem s výjimečnou hudbou – koledami, případně i jinou vánoční muzikou (je jí dostatek, jen ji najít a připravit!). Dobré je připravit si předem nějaké soutěže pro jednotlivce nebo lépe družstva a udržet tak organizovanou zábavu. Letos můžete použít i „Vánočního milionáře“ z tohoto čísla.

Pokud se jedná o dospělé cvičence, bude program uvolněnější, ale vždy by nám měl vyjít čas na pár slov a společnou sváteční náladu. Ze zkušenosti vím, že ženy je občas nutno doslova nutit, aby se zvedly a místo povídání se šly protáhnou v rytmu vánoční hudby, případně si společně zatancovaly. Takový večer se většinou koná místo posledního cvičení v roce, takže závěrem by mělo být novoroční blahopřání, pozvání do cvičení v příštím kalendářním roce, letos i pozvání k náviku na slet, hezká básnička a pozdrav!

A co dárky? Budou to, samozřejmě, různé drobné zbytečnosti, ale táborové děti a skupiny staršího žactva dovedou vymyslet spoustu věcí, prokazují tak jednak svou fantazii a dovednost – a hlavně to, že na sebe vzájemně myslí. Moje dorostenky, které se zúčastňovaly pravidelně prázdninových putovních táborů dokázaly věci, nad kterými mi zůstával rozum stát, jejich příprava totiž byla víc než dlouhodobá – háčkované dečky pro každou (bylo nás tenkrát šestnáct), ona dorostenka začala háčkovat už v červenci. Upomínky na putovní cyklistický tábor na pobřeží Baltu, kde si už předem autorka nasbírala kamínky, mušličky, dokonce i kousky jantaru a z pevného drátu vyrobila miniaturní jízdní kola. Vrcholem všeho bylo šestnáct květináčů s ročním smrkem vypěstovaným ze semene! To byly dárky, na které se nezapomíná. Byly to dárky ze srdce!

Bůh ví, kolik skupin dorostenek jsem za ta léta naučila chodit po horách, nedbat na nepřízeň počasí a radovat se z čistých radostí lidského života. Všechny jsme si tyto zážitky uložily někam hluboko do svého povědomí, kam je možno se utíkat, když je nám zle!

A tak nezapomeňte a pokud jste to už dávno neudělali, zkuste i Vy vánoční večer se svými svěřenci! Vyplatí se to, jako i každá další práce „na národa roli dědičné“! Hezké a spokojené Vánoce Vám všem i Vaším cvičencům a cvičenkám!

Jarina Žitná

Pamatujte!!

„A toto je základní pramen pravdy. Zavrhněte všechno, co vás ubíjí tělesně duševně, duchovně. To všechno je jed! V tom není život. V tom není pravda. Pravda je síla. Pravda je čistota. Pravda je světlo. Pravda je pramen energie. Vzdejte se negací, které vás oslabují a buďte silní! Největší pravdy jsou nejprostší, prosté jako vaše vlastní bytí!“

(Vivekananda)

Jak tedy znáte Vánoce a jejich tradice?

- 1) b – v Betlémě
- 2) c – Ježíšek
- 3) a - do Egypta
- 4) c - z německých zemí
- 5) c - ryba
- 6) a - ředitel Stavovského div. Liebig
- 7) d - koledy
- 8) d - Kašpar – Melichar - Baltazar
- 9) c - smůla
- 10) d - v chlévě
- 11) a - Štědrovečerní večeře
- 12) c - Jak vytrhnout velrybě stoličku
- 13) d - Pásli ovce Valaši
- 14) c - Česká mše vánoční
- 15) b - ve 3. – 4. století

Hry v místnosti nebo v tělocvičně

Na velitele

(Výcvik postřehu a paměti)

Detektiv je poslán za dveře, ostatní se dohodnou, kdo bude velitelem. Po návratu detektiva začne velitel provádět různé nenápadné pohyby (upraví si vlasy, natáhne skrčenou nohu, protáhne se, složí jinak ruce atd), ostatní to po něm opakují – napodobují ho. Detektiv má poznat, kdo je velitelem, podle kterého se ostatní řídí. Ti se, samozřejmě, snaží nedívat se na něj a detektiva mýlit. Když detektiv velitele pozná a označí ho správně, vymění si s ním místo!

Nebe – země – nos

(pozornost, pohotovost)

Hráči sedí v kruhu kolem vedoucího, který stále dokola odříkává uvedená tři slova, každou z nich musí doplnit vizuelním způsobem. Nebe – ukáže vzhůru, země – ukáže dolů na podlahu, nos – dotkne se jeho špičky. Všichni vykonávají uvedené pohyby spolu s vedoucím. Ten ovšem záměrně dělá chyby, na př. řekne nos a ukáže na podlahu. Kdo se dal zmýlit, dostává trestný bod. Platí pouze slovní příkazy, pohyb je občas fingován. U mladšího žactva je možno hrát i na dvě slova, na př. nebe – nos. U starších cvičenců je možno odříkávání určených slov zrychlovat a tak zvětšovat pravděpodobnost omylu.

Hraje se na předem určený čas (ne příliš dlouho!), vítězí ten, kdo má nejméně trestných bodů. (odobnou hrou je oblíbená „Všechno lítá, o peří má!“)

Na zoologickou zahradu

(především paměť)

Hráči sedí v kruhu a vedoucí pronese větu: „Byl jsem v ZOO a viděl jsem slona“, dále pokračují další hráči v kruhu, každý ke větě přidá jméno nějakého jiného zvířte. Počet uvedených zvířat se stále zvětšuje a hra se stává obtížnější. Jména zvířat je nutno opakovat v pořadí, v jakém byla uvedena. Pokud se někdo splete (vynechá nebo přidá nějaké jméno, případně splete jejich pořadí), vypadá ze hry. Splete-li se i vedoucí, začíná hra znovu, ale úvodní větu předříkává hráč po jeho pravici, dál se hraje úplně stejně. Téma hry je možno měnit, uvedené hry v podstatě nepotřebují žádné pomůcky, pozor však – hru je nutno ukončit, dokud ještě všechny baví.

Jarina Žitná (literatura : M. Zapletal Malá encyklopedie her)

Nejenom pohybem živ je sokol

Co víme a nevíme o vánočních svátcích...

Jsou to svátky křesťanské a jako takové se staly součástí západní kultury. Slaví je nejen věřící, ale i nevěřící v různých koutech světa. Mají své místo i dnes ve 21. století, i když musíme připustit, že sem často zasahuje komerce – bohužel. Často se pak ztrácí ta podstatná myšlenková vánoční idea ve prospěch obrovských zisků obchodních center a zábavních podniků.

Vánoce jsou radostné rodinné svátky, kdy se zapomíná na sváry a rozepře, u vánočních stolů a pod stromečky vládne rodinná pohoda a láska. Jen škoda, že ani teď v moderní době to neplatí všude – stále se někde válčí a ta láska a pohoda jsou často jen špatně fungujícím padělkem.

Ale vraťme se k Vánocům, kdy se narodil Ježíš Kristus a k jejich významu a historii. Začaly se slavit v průběhu 3. – 4. století a v minulosti se střídaly doby, kdy byly slaveny nebo zakazovány. V roce 800 byl korunován Karel Veliký na císaře – od jeho doby stoupal mezi lidmi význam Vánoc a hlavně Štědrého dne. Ve středověku to už byly veřejné svátky, kdy se lidská obydlí začala zdobit věčně zelenými rostlinami, především břečťanem a cesminou.

V českých zemích chodili - v předvečer Narození Páně – kněží a žáci koledovat. Zajímavé je, že v průběhu 16. století byly vánoční dárky jakousi formou úplatků, kterými si poddaní upláceli vrchnost a úředníky, nebo podřízení nadřízené. Byly dokonce vymáhány i násilím. V 17. století se z nich už stávají svátky skutečně rodinné přinášející lidem radost a pohodu. Různé zvyky a obyčeje souvisely s vítáním Slunce, měly tedy jakous takous návaznost ještě i na doby pohanské. V 18. století bylo hospodyním dovoleno péci vánočky doma, do té doby je směli péct pouze pekaři. Stávalo se zvykem obdarovávat chudé a koledníky. Za Marie Terezie a Josefa II. bylo zakázáno stavět v kostelích jesličky – odváděly prý pozornost od bohoslužeb. Jenže tohle je vždy stejné – nesmí-li se něco na veřejnosti, dělá se to tím spíš doma a tak se staly jesličky, Betlémy, nepostradatelnou součástí domácí vánoční výzdoby. Dodnes jsou u nás oblasti, které ve stavbě jesliček vynikají a kam se za nimi jezdí. Je to na př. třebíčsko, oblast kolem Třešti a Nového Města na Moravě, tady u nás na liberecku Kryštofovo údolí. Oficiálně byl zákaz stavění jesliček v kostelích zrušen až v r. 1825.

Obecná popularita vánoc v křesťanském světě vzrostla po vydání knihy Ch. Dickense „A Christmas Carol“ – tedy „Vánoční koleda“. Značně ovlivnila charakter těchto svátků i zvyky v západní kultuře.

Vánoční stromeček je prvně písemně vzpomínán v „Brémské kronice“ z r. 1570. V Čechách měl vůbec první stromek ve svém domě ředitel Stavovského divadla v Praze Liebig v r. 1812. Ve 13. století se k nám dostala z Rakouska kuchyňská úprava vánočního kapra. Zajímavé je, že za první republiky byl obecně ryb nedostatek, stejně jako třeba kvasnic.

Poslední čtyři týdny před svátky vnímáme jako advent – slovo je odvozeno z latinského adventus, tzn. příchod, tedy čekání na příchod Spasitele. Má to být doba dobročinnosti a rozjímání, doba zklidnění, které odpovídá také ročnímu období. Bohužel, v současnosti to je spíš doba chvatu a snahy dohonit to, co jsme během roku zameškali. Typická bývá nákupní horečka, která se stupňuje během čtyř nedělí – železné, měděné, stříbrné a zlaté. Nevím, jestli se ještě někde zachovaly tradiční jitřní mše zvané roráty za zpěvu velmi hudebně kvalitních adventních písní.

Ještě před Vánoce pamatujeme na několik svátků spojených s určitými zvyky. Je to svátek sv. Mikuláše, který je od 5. století patronem námořníků, pekařů, rybářů a obchodníků. Jeho jméno je dnes spojeno s tradiční návštěvou trojice Mikuláše, anděla a čerta.

Při zmínce o návštěvě Mikuláše v rodinách si nemohu odepřít hezkou vzpomínku. Naše profesorka francouzštiny na gymnasiu měla tři malé děti – a pozvala si oktávány, aby jí Mikuláše obstarali. Dodatečně si myslím, že měla odvahu, protože ti tři, kteří měli trojici představovat, byli známí rošťáci, proslavení svými vtipky na celé škole. Skutečně přišli, právě když rodina večerela. Obstarali celou návštěvu perfektně ke vši spokojenosti. Jenže po jejich odchodu milá paní profesorka zjistila, že z jejího talíře zmizel nedojedený řízek. „Já jim ho přeju, ale strašně ráda bych věděla, jak ho štípli a kdo ho zbaštil!“ smála se. Nikdy se to nedověděla.

Ještě před Mikulášem, 4. prosince se slaví sv. Barbora – její svátek je spojen s utržením větvíček zlatého deště nebo některého ovocného stromu a čekání, jestli o vánocích doma vykvete. Svátek sv. Lucie, třináctého se slaví spíš v severských a západních zemích, ale i u nás chodívaly tzv. „Lucky“ s rozžatými světly na hlavách.

Oficiálně vánoce trvají od 24. prosince do 6. ledna. Poslyšte vánoční příběh tak, jak je prezentován v Bibli, především v evangeliu sv. Lukáše a Matouše.

Příběh začíná v Nazaretu, kde žila Ježíšova matka Marie, zasnoubená tesaři Josefovi. Anděl jí oznámil, že porodí syna, který bude na věky panovat nad rodem Jákobovým a jeho království bude bez konce. Josef chtěl Marii tajně propustit, ale i k němu se dostavil andělský posel. „Josefe, synu Davidův, neboj se přijmout Marii, svou manželku, neboť co v ní bylo počato, je z Ducha svatého. Porodí syna a dáš mu jméno Ježíš, neboť ten vysvobodí svůj lid z jeho hříchů!“

Josef s těhotnou Marií opustili Nazaret a vydali se do Betléma na nařízené sčítání lidu. Nemohli tam najít volné ubytování a tak Marie porodila syna a uložila ho do jeslí v chlévě. Pastýři, kteří pásli svá stáda ovcí na polích kolem Betléma spatřili na nebi hvězdu (později znázorňovanou jako kometu) a uslyšeli hlas: „Dnes se vám narodil Spasitel, Kristus Pán, v městě Davidově. Toto vám bude znamením – naleznete děťátko v plenách, položené do jeslí.“ Pastýři opustili svá stáda, vydali se do Betléma vedeni hvězdou a Ježíška v jesličkách skutečně našli. Stejně přišli i tři mudrci od východu (později označovaní jako králové) a vedeni hlasem došli do Betléma. Ptali se kněží a mudrců na dvoře krále Herodesa, kde Ježíše najdou a dostali odpověď: „V judském Betlémě, neboť tak je psáno u proroka!“ Podle pověsti přinesli jako dar zlato, kadidlo a myrhu, stejně jako další dary přinášeli i prostí pastýři. Herodes z obavy o svůj královský titul nechal v okolí Betléma povraždit všechna nemluvňata do dvou let. Josef s celou rodinou však ještě včas odešel do Egypta.

Dnes můžete navštívit Betlém, kde v podzemí chrámu je stůl se stříbrnou hvězdou - tam se prý Ježíš narodil. Teď o Vánocích tam budou spousty lidí, i když Betlém je dnes rozděleným městem a ,bohužel, občas i nebezpečným městem. I tak jsem ho ještě v klidnějších dobách celé prošla, ale větší dojem než chrámy a město na mne udělala „betlemská pole“ – tam se čas zastavil. Mírně zvlněná pahorkatina se táhne do nedohledna, na téměř holé půdě sem tam zahlédnete stádečko ovcí nebo koz a prastaré, pokroucené olivovníky. Je tu i jeskyně, kde nacházeli pastýři útočiště před nepřízní počasí. A ať už jste věřící nebo ne, tady na Vás něco padne, cítíte spřízněnost s celou historií, se všemi, kteří tu byli a žili před námi a budou žít po nás. Nutí vás to tu k ztichlému přemýšlení a hluboké pokoře. Tady snad každý pochopí hlubokou pravdu vyjádřenou několika prostými slovy:

„Sláva na výsostech Bohu a na zemi pokoj lidem dobré vůle!“

Jarina Žitná

Kde se vzaly noty?

Doba vánoční je bezesporu dobou zpěvnou. Hudba zaznívá na různých benefičních večerech, koncertech, ozývá se z kostelíků a chrámů, lidé si zpívají koledy. Hudba je většinou poslušná a line se podle písma zvaného noty. Moderní zápis hudby se vyvíjel velmi dlouhou dobu. Hudební produkce našich dávných předků je samozřejmě mnohem starší než několik tisíc let starý notový záznam. Jeho různé jednoduché způsoby se objevily ve všech vyspělých starověkých civilizacích. Označování not pomocí abecedních znaků vzniká přibližně v 5. století před naším letopočtem ve starověkém Řecku a po staletí se postupně rozvíjí. Prvními předchůdci hudebního zápisu byly v raném středověku tzv. neумы, skládající se z bodů a čar. Nevyjadřoval se jimi rytmus, ale jen stoupání a klesání tónu. Dalšími přechodnými formami byla mensurální notace zachycující nejen výšku, ale i trvání not. Moderní notový zápis se začal vyvíjet na konci renesance a ustálil se v období klasicismu. Na konci 17. století se také dokončil vývoj použití pěti linek notové osnovy a rozdělování skladeb do taktů. Nové prvky přijímá notový zápis až do dnešní doby. Přes neustálý rozvoj digitálních nosičů a přehrávačů má klasický notový zápis v hudbě stále svou pevnou pozici.

Doba vánoční je také spojena s pohádkovým vnímáním času. Dovolte mi proto se zatoulat do tohoto bájného světa, v němž narození not proběhlo zcela jinak. Stalo se tak před dávnými a dávnými lety, kdy nebyly noty ani notové řádky. Noty se sice už narodily, ale nikdo o nich nevěděl, ani je neviděl. Létały si mezi lidmi, kroužily kolem jejich hlav a dováděly jako praví uličníci. Hudebníci hráli na housličky a na trumpety bez not, jak jim srdce do ouška radilo. A potom se stalo, že jedna kapela vymyslela velmi krásnou písničku, při které se všem tancovalo jako vilám při měsíčku. Ze všech koutů země dostávali muzikanti pozvání, aby přišli lidem zahrát oblíbenou skladbu. Už ani nemohli všem vyhovět, byli na smrt unaveni od toho věčného hraní. Dali hlavy dohromady a přemýšleli, co si počít. Jeden z nich dostal dobrý nápad: „My bychom jim tu písničku mohli poslat,“ vykřikl radostně, že si už ví rady. Beztak se mu ten dobrý nápad objevil ve snu, do kterého vstoupily naše noty cestovatelky, od toho věčného dovádění pěkně unavené. Muzikanti po dlouhém mudrování vymysleli houslový klíč a takových pět drátků, na které si utancované noty mohly posedat. Když se o tom dozvěděly, přilétly ze všech koutů světa a honem si na řádečky jako vlaštovky nasedaly. Když muzikanti uviděli, jak všechny řádky jsou pěkně obsazené, zaradovali se. V notách zapsali písničku, připsali, co znamenají a a městský písař ji za zlat'ák stokrát rozeslal a poslal do sta vesnic a městeček, aby i ostatní mohli podle nich hrát a lidičky obveselovat. Díky vám, muzikanti, za vaši nápaditost a nesobecké srdce. Nakonec přeji všem čtenářům Sokolských souzvuků mírumilovný a krásně znějící vánoční čas.

Marcela Hutarová

Vánoční rada

Kdo chce lidem přinést radost, musí ji mít sám.

Kdo chce vnést do světa teplo, musí mít v sobě oheň.

Do chce lidem pomáhat, musí být plný lásky.

Kdo chce šířit na zemi pokoj, musí mít pokoj ve svém srdci.

(Zdenka Holcová – Květy myšlenek)

Z historie české, z kroniky sokolské...

- 2. 12. 1862 - založena Tělocvičná jednota Sokol Brno. Před druhou světovou válkou měla 4000 členů.
- 6. 12. 1903 - splynula Moravsko – slezská obec sokolská s Českou obcí sokolskou do společného svazku.
- 8. 12. 1896 - založen Svaz Československého sokolstva.
- 8. 12. 1929 - vznikl Sokol Království Jugoslavie se sídlem v Bělehradě.
- 9. 12. 1863 - byla otevřena první sokolovna. Tělocvičné jednotě Sokol Pražský ji dal na vlastní náklady postavit starosta Sokola Jindřich Fugner.
- 9. 12. 1871 - zemřel malíř Josef Mánes, autor praporu Tělocvičné jednoty Sokol Pražský. Byl také jedním z autorů návrhu na sokolský kroj.
- 12. 12. 1922 - schváleny plány a povolena přestavba Michnova paláce na Malé Straně v Praze na Tyršův dům.
- 17. 12. 1787 - se narodil Jan Evangelista Purkyně, věhlasný fyziolog, jeden z největších českých vědců. Stál i u zrodu Tělocvičné jednoty Sokol Pražský.
- 18. 12. 1831 - se narodil Dr. Julius Grégr, majitel a vydavatel Národních listů, jeden ze zakladatelů Sokola.
- 23. 12. 1883 - byl Dr. Miroslav Tyrš jmenován mimořádným profesorem dějin umění na filosofické fakultě osamostatněné české univerzity v Praze.
- 30. 12. 1922 - zemřel F. J. Pelz, řídící učitel v Hostivicích, autor sokolského pochodu „Lví silou, vzletem sokolím...“

Zpracovala J. Tůmová, T. J. Sokol Říčany a Radošovice

Česká národní identita

Pokud při sledování pohnuté historie českých zemí v kontextu dění v celé Evropě jen trochu přemýšlíte, možná, že se budete divit, co všechno naši předkové prožili – a jak to přežili. V časovém sledu jsme se totiž dostali k tzv. „Třicetileté válce“, což byl konflikt, který v Evropě a možná ve světě neměl obdoby. Byl to také poslední konflikt, který byl způsoben snahou o svobodu náboženského vyznání, ale je nutno připustit, že i mocenskými zájmy jednotlivých států nebo celých uskupení. Třicetiletá válka začala pražskou defenestrací r. 1618 a končila tzv. Vestfálským mírem“ roku 1648. Následky byly strašlivé. Přečtete si autentické svědectví současníka:

„Člověk jde až deset mil a nepotká člověka, kus dobytka, neuvidí ani špačka. Na některých místech najde starého muže, dítě nebo dvě staré ženy. Ve všech vesnicích je v domech plno mrtvol. Muži, ženy, děti i čeled', vepři, krávy a volí leží vedle sebe. Byli zardoušeni hladem a morem. Jsou plni larev a červů. Požirají je vlci, lišky, psi, krkavci, vrány a jiní ptáci, poněvadž nebylo nikoho, kdo by je pochoval, politoval, oplakal“.

Historik Bohuslav Balbín napsal:

Spatříš mnohdy na opuštěném místě trčet bránu, sloup, ohromné trosky velké budovy. To je vše, co zbývá ze zámku, který se tu vypínal. Jinde strmí osamělá věž, jediný to zbytek vesnice či tvrze, jež pohltily plameny. Nebylo by možno uvést města, ba ani hradu, který by nebyl vypálen!“

Zastavení 10. - třicetiletá válka

Byl to celoevropský ozbrojený konflikt – vyvrcholení sporů mezi římskokatolickou církví a zastánci nových vyznání vzniklých reforemací v 16. století – luteránstvím a kalvinismem. Jednalo se, samozřejmě i o politickou nadvládu.

Začátek byl opět v Čechách, kde sílil odpor českých stavů proti panovníkovi. Ani jinde v Evropě to nebylo o mnoho lepší. Mocenský souboj již léta probíhal mezi Španělskem a Nizozemskými provinciemi (nizozemská revoluce), v protihabsburské koalici se angažovala Francie. Začátek konfliktu probíhal především na území českých zemí, pak však začali vítězit katolíci a těžiště bitev se přesunulo na území luteránských států. Důsledky byly strašlivé – počet obyvatelstva v postižených zemích klesl v průměru o 30%.

Po roce 1555 docházelo v českých zemích k upevňování katolicismu podle základní myšlenky „Cuius regio, eius religio“ (Koho vládá, toho náboženství!) V tomto směru měl panovníkovi pomáhat i řád jezuitů, který sem v roce 1556 pozval Ferdinand I.

V listopadovém čísle jste si mohli dočíst základní údaje z následující vlády Maxmiliána II. Habsburského, jeho syna Rudolfa, který svým majestátem potvrdil rozsáhlé náboženské svobody pro české stavy, ale nakonec byl prohlášen za nesvéprávného a sesazen z trůnu. Vlády se ujal jeho bratr Matyáš, který byl bezdětný a přesvědčil české stavy k volbě Ferdinanda Štýrského – svého bratrance. Ten byl přísným katolíkem a dával to patřičně najevo. Spory o kompetenci mezi stavy a vládou vyvrcholily 23. května 1618, kdy došlo k druhé pražské defenestraci, při čemž byli z oken pražského hradu vyhozeni oba místodržící – Vilém Slavata z Chlumu a Košumberka a Jaroslav Bořita z Martinic, které nuceně doprovodil i písař Fabricius.

Klid ovšem nebyl ani v dalších oblastech Svaté říše římské. Protestantské státy se r. 1608 spojily do svazku Protestantské unie pod vedením Fridricha IV. Falckého, katolické státy vytvořily Katolickou ligu vedenou Maxmiliánem I. Bavorským. Válka se vedla i v tradičně katolickém Španělsku, severské země byly pod silným vlivem luteránů, tedy sousedních zemí Dánska, Norska a Švédska. Spokojenost se současným uspořádáním neprojevovala ani Francie, která se cítila příliš obklopena državami Habsburků.

Historikové obvykle dělí třicetiletou válku na čtyři části. První je tzv. česko-falcká válka (1618 – 1620). Sem patří odboj českých stavů a vláda Fridricha Falckého. Druhá část se říká válka dánská (1625 – 1629) - vstoupilo do ní Dánské a Norské království. Třetí část – válka švédská je charakterizována vstupem švédského krále Gustava II. Adolfa a sepsáním tzv. pražského míru roku 1635. Poslední část je vymezena vstupem Francie do války roku 1635 a konečně ukončena vestfálským mírem r. 1648.

Začátkem války se tedy stala pražská defenestrace, hned po ní byla zvolena prozatímní vláda třiceti direktorů - ta nahradila vládu pěti místodržících. Generálem stavovské armády se stal Jindřich Matyáš Thurn. Čeští stavové chápali své vzpurné chování jako snahu o nápravu obecného pořádku, ale rozhodně ne jako revoltu proti králi. Stavové brzy pochopili, že sami nemohou dobře zvládnout nákladné vedení války a spojili se s měšťany, kteří měli o revoluční změny také opodstatněný zájem. Časem se měšťané podíleli stále více i na důležitých místech v armádě, stávali se i členy důležitých diplomatických cest. Moravští stavové, řízení Karlem starším ze Žerotína, zachovali ve sporu neutralitu, k českému odboji se přidali teprve v květnu 1619, moravským hejtmanem se stal Ladislav Velen ze Žerotína.

Střídavé úspěchy pak slavila vojska odbojných stavů i vojska císařská. 19. srpna 1619 byl Ferdinand sesazen z českého trůnu a zvolen byl Fridrich Falcký, ale ukázalo se, že není schopen využít nesporných výhod, které mu pomohly při vlastní volbě, v prosinci 1620 musel opustit země Koruny české. Proto se mu později říkalo „zimní král“.

Válka pokračovala – až k hořkému konci. 8. listopadu 1620 došlo k neblahé bitvě na Bílé hoře, což byl v podstatě konec stavovského povstání i svobody. Fridrich Falcký uprchl z Prahy. Závěrečnou tečkou za stavovským povstáním byla poprava 27 českých pánů na Staroměstském náměstí v Praze. Potrestáni byli i další účastníci povstání, mnoho občanů bylo nuceno odejít do zahraničního exilu a jejich majetek propadl císaři. Některým se sice podařilo v době vpádu švédského vojska se vrátit domů, ale nikdy to nebylo na dlouho.

Následovaly ještě další boje mezi katolíky a protestanty, většinou se však nekonaly na našem území. Regionální konflikt se velmi rychle rozšířil, 9. prosince 1625 vznikla dohoda zakládající Haagskou koalici, jejímž cílem bylo omezit Habsburky jako takové. Do války vstoupil Karel I. Stuart, dánský luterán Kristián IV., který se stal velitelem vojsk Haagské koalice. To bylo naprosto neočekávané – Dánsko se až do této doby nijak politicky ani vojensky evropských sporů celkem nezúčastňovalo

Rímský císař si najal vojenského odborníka Albrechta z Valdštejna a pověřil ho vedením svých vojsk. Valdštejn byl sice protestant, ale přešel na stranu císaře a přinesl s sebou dokonce ukradenou stavovskou pokladnu. Není proto divu, že se stal jedním z nejbohatších mužů v zemi, středem jeho panství byl severočeský Frýdlant. Z vlastních zdrojů vytvořil armádu 30 000 – 100 000 mužů a poskytl právo Ferdinandovi na získávání válečné kořisti z dobytých území.

S dánským Kristiánem válčil úspěšně, mocnosti, které Kristiánovi slíbily pomoc (Anglie a Švédsko) v té době měly jiné starosti a tak po několika významných vítězstvích si římský císař Ferdinand II. mohl v roce 1627 dovolit oktrojovat Obnovené zřízení zemské pro země Koruny české a změnit vládu stavů v těchto zemích na vládu absolutistickou.

To však nestačilo, politické intriky a válčení pokračovalo ještě v dalších letech až do období vestfálského míru v roce 1648 – ale o tom až příště!

Jarina Žitná (literatura Palacký, Pekař, učebnic edějepis a Wikipedie)

-Povídka o Sokratovi a jeho přáteli

K řeckému filosofovi Sokratovi příběhl rozčilený přítel: „*Sokrate, jsi můj blízký člověk, ale musím ti říci, že....*“

„*Počkej, nic mi neříkej*“, přerušil ho rázně Sokrates. „*Prošel jsi to, co mi chceš říci, přes tři síta?*“

„*Přes tři síta? Co tím chceš říci, nerozumím ti*“.

„*Ano přáteli*“, pravil Sokrates, „*přes tři síta. Přesvědč se nejdříve, že to, co mi chceš říci, prošlo třemi síty. První síto je pravda. Prověřil sis, zda to, co mi chceš, je skutečně pravda?*“

„*Ne, slyšel jsem to od druhých a*“

„*Tak vidíš. A co druhé síto dobroty? Jestli máš důkazy, že to, co mi chceš říci, je pravdivé a dobré, pak mi to řekni.*“

Muž váhal: „*Myslím, že to moc dobré není, spíš naopak!*“

„*Prosejme tedy ještě na třetím sítu. Zeptej se sám sebe. Jestli to, co tě tak rozrušilo a co mi chceš vyprávět, je taky potřebné!*“

„*Potřebné to právě není*“, povídá ten přítel.

„*Nuže,*“ usmál se Sokrates, „*když to není zaručeně pravdivé, ani dobré, ani potřebné, pak si to nechej pro sebe a nezatěžuj tím ani mne, ani sebe!*“

Z knihy citátů a mouder „Květy myšlenek“ Zdeny Holcové vybrala Jarina Žitná

Kaleidoskop

Lidé, události, výročí...

Mezinárodní den za vymýcení otroctví

Doba otrokářské společnosti byla vývojovým stupněm v dějinách lidstva. Je dávno za námi a zůstaly po ní četné památky. Bohužel, lidská nesvoboda a volná manipulace s lidmi – to ještě dlouho nezmizelo ze života lidské společnosti. Vzpomeňme si na otřesné příběhy černých otroků, chytaných v Africe jako zvěř a převážených do Ameriky na práci na jižanských plantážích. To je sice už také za námi, nicméně teprve v r. 1949 OSN schválila zákaz jakéhokoliv otrokářství. Původní smlouva o otroctví byla vydána už v r. 1926 a a Dodatková smlouva o otroctví v r. 1956 – zákaz otroctví pro dluhy, prodej nebo dědění žen, vykořisťování práce mladistvých.

Přes všechny smouvy a rozhodnutí novodobá – a velmi rozšířená – forma otrokářství existuje i dnes, i když způsob manipulace s lidmi je daleko modernější. Obchod s lidmi je stejně výnosný jako třeba obchod se zbraněmi nebo drogami. Součástí novodobého otrokářství je především sexuální průmysl, jehož obětí jsou ze 43 % ženy.

Jeden z největších hudebních skladatelů 20. století

Je jím rodák z Poličky Bohuslav Martinů. Narodil se 8. prosince 1890 v místnosti ve věži místního kostela, jeho otec tu byl kostelníkem. Zemřel 28. srpna 1952 ve Švýcarsku, kde prožil velkou část svého života.

Jeho tvorba byla velmi rozmanitá, stejně jako jeho životní osudy. Studia na pražské konservatoři nebyla příliš úspěšná, v roce 1910 byl vyloučen pro nenapravitelnou nedbalost. Učil pak hru na housle vypomáhal v orchestru filharmonie – a v lednu 1919 zažil první velký úspěch při premiéře své kantáty „Česká rapsodie“. Spolupracoval s Václavem Talichem, v Paříži studoval u Alberta Roussela. V létě 1924 se vrátil do Čech, ale už za několik měsíců odjíždí zpět do Francie.

Inspiroval se různými druhy hudby a různými podněty. V jeho díle se projevují jazzové prvky, inspirace lidovou písní, říkadly, středověkými hrami a lidovým divadlem. Za války emigroval do USA, kde - ve svých 51 letech začíná skládat symfonie.

Po válce se chtěl vrátit domů, do Prahy, ale pražští hudebníci dávali dost okázale najevo, že o to nestojí a tak se zase vrátil do Francie. V červenci 1946 si ošklivě zlomil nohu, což vyžadovalo dlouhodobé léčení a rehabilitaci. Po únoru 48 je z něj náhle emigrant, zaprodanec, jeho tvorba je formalistická. Do roku 53 žije v USA, pak ve Francii, vyučuje v Římě a konec života strávil ve Švýcarsku, kde také zemřel. Po 20 letech byly jeho ostatky exhumovány a převezeny do rodné Poličky.

V rámci tohoto článku nelze vyjmenovat díla, která ho učinila světoznámým. Jen namátkou můžeme jmenovat: „Jazzová suita“, „Špalíček“ (české lidové písně a říkadla), operní cyklus „Hry o Marii“, „Veselohra na mostě“ (inspirovaná středověkým lidovým divadlem – námět V. K. Klicpera), četné klavírní skladby, opera Julietta. V Americe komponuje hlavně velké symfonie: „Památník Lidicím“, „Symfonické fantazie“, hledá si velké náměty světové literatury – „Epos o Gilgamešovi“, „Proroctví Izaiášovo“ a asi nejznámější je opera „Řecké pašije“ podle Kazantkise. Mezi ta nejkrásnější díla patří „Otvírání studánek“, „Zbojnické písně“, „Variace na slovenské lidové písně“ a „Madrigaly na slova moravské lidové poesie“. Ani zdaleka to není všechno, jeho hudbě se člověk musí naučit rozumět, ale je to vždy hudba česká – a dnes ji zná a poslouchá celý svět.

Rebel

Celý život jím byl hudebník zpěvák spisovatel, malíř a politický aktivista John Lennon, zakládající člen slavné skupiny Beatles. 8. prosince 1980 na něj byl spáchán atentát, kterému podlehl. Postřelil ho duševně nemocný Mark D. Chapman, kterému ještě před krátkou dobou podepsal desku.

Lenon neměl pěkné dětství, na studiích se seznámil v Paulem McCartneyem, spolu skládali a později s dalšími dvěma mladíky vytvořili skupinu, jejíž sláva se z Liverpoolu, kde začínali, šířila rychle do světa. V r. 1964 začal psát – úspěšně. Bouři nevole vzbudilo jeho prohlášení, že Beatles jsou populárnější než Ježíš Kristus. To byla nehoráznost a následovala silná vlna odporu veřejnosti a bojkot.

Pak potkal svou životní lásku, Yoko Ono, která se stala jeho druhou manželkou a do jisté míry i příčinou pomalého rozpadu skupiny. Od r. 1969 se Lenon vydává spíš na sólovou dráhu, stává se z něj politický aktivista, s manželkou se ostře staví proti válkám a konečně v r. 1970 končí spolupráce čtyř mladíků, kteří si společně získali svět. Skupina Beatles se rozpadla. Lenonovi se stěhují do USA, ale John má problémy s imigračními úřady pro užívání drog v minulosti. Vr. 1970 konečně získal zelenou kartu. Po narození syna v r. 1975 rezignoval na všechny svoje aktivity a věnoval se pouze dítěti. Znovu skládat začal až po šesti letech.

Zajímavé je, že hudba Beatles je dodnes živá a patří už ke klasice.

Přemysl Otakar I.

Zemřel 15. prosince 1230 v Praze. Byl třetím českým králem a výraznou osobou tehdejší evropské politiky. Podrobnosti o jeho životě a vládě byly zveřejněny v některém čísle letošních Souzvuků v kapitolách o české národní identitě, ve stati o Přemyslovcích. Nemohu ho však v tomto součtu důležitých prosincových osobností vynechat.

A tak raději cituji slova „otce české historie“ Františka Palackého: *„Našel Čechy svržené až na nejhlubší stupeň politické nadvlády a nevážnosti, blízko konečného úpadku.... a když umřel, pozůstavil je synu svému co mocnárství nikomu nepodléhající, v sobě uspokojené a svorné a požívající ve valné části Evropy vážnosti!“*

Patřil k největším politikům v celé naší historii.

Místo hrůzy a ponižení – šibenice

Šibenice se v minulosti všichni báli, už jen její stín prý přinášel neštěstí. Stávala na volném prostranství pokud možno stranou denního života a její stavby se povinně museli zúčastnit všichni řemeslníci v obci – mistři i tovaryši. To proto, aby se předešlo následným vzájemným invektivám, všichni totiž byli stavbou pošpiněni a tak museli být nakonec veřejně očištěni a prohlášeni za počestné.

17. prosince 1650 dal tehdejší císař římský a král český, uherský a chorvatský Ferdinand III. odstranit šibenici, která stávala na Staroměstském náměstí v Praze. Císař byl amatérský básník a hudebník – a strašidlo šibenice na náměstí se mu vůbec nelíbilo. V českých zemích se většina šibenic nezachovala, stojí však ještě v Bečově nad Teplou, kde je součástí naučné stezky. Smrt na šibenici platila za největší potupu.

Genius hudby – Ludwig van Beethoven

Narodil se 17. prosince 1770 v Bonnu – a byl to člověk dost obtížný, se kterým se těžko komunikovalo. Často se hádal, urážel své splupracovníky a dovedl být i značně násilnický – při tom si nevybíral, na koho se jeho hněv obrátí. Je známo, že vznešeného prince přetáhl židli. To se ještě násobilo jeho silnou nedoslýchavostí, která později přešla

v absolutní hluchotu. Beethoven není jediným hudebním skladatelem, kterého něco takového postihlo – vzpomeňme si jen na Bedřicha Smetanu. Je záhadou, jak v tomto absolutním tichu mohli tvořit díla plná melodičnosti a krásy.

Beethovenovo dílo dovršuje období klasicismu, navazoval na Haydna a Mozarta. Vytýčil základní hudební směr v instrumentální hudbě 19. století.

Jen těžko je možno s Beethovenem měřit některého dalšího skladatele.

Kromě drobnějších děl, jako byly klavírní sonáty, z nichž asi nejznámější je „Mondschein – Měsíční svit“ a „Apassionata“, houslové sonáty, klavírní koncerty a přede hry – „Egmont“ a „Leonora“ (jedna z operních předeher jeho jediné opery), složil 9 symfonií – jsou pokládány za vrchol hudební tvorby. Nejznámější z nich je třetí – „Eroika“, pátá – „Osudová“, šestá – „Pastorální“ a sedmá „Patetická“. Zvláštní místo zaujímá devátá se závěrečnou „Ódou na radost“ na Schillerův text. Jedinou operou zůstává „Fidelio“ a nelze zapomenout ani na monumentální Missu solemnis.

Zajímavá historka - a zřejmě pravdivá - se vypráví o pojmenování jeho třetí symfonie „Eroika“ – něco říká o Beethovenovi jako o člověku. Do značné míry obdivoval Napoleona a zamýšlel mu tuto symfonii věnovat. Mezi tím se ovšem Napoleon prohlásil císařem, navzdory svému původnímu přesvědčení a konání. Beethoven byl velmi zklamán, na místě přeškrtnl už napsanou dedikaci a napsal jinou: „Na paměť hrdinů“. Nakonec ji ovšem jmenovitě věnoval svému ochránci knížeti Františku Maxmiliánovi z Lobkovic.

Český náčelník indiánů kmene Kikapa

Jmenuje se Miloslav Stingl, narodil se 19. prosince 1930, vlastní několik akademických titulů a žije v Praze. Pracuje na výzkumu mimoevropských národů, zajímá se nejen o jejich způsob života, ale i o jejich kulturu a umění. V popředí jeho zájmu stojí Indiáni, především Mayové a některé jihoamerické kmeny, Polynézané, australští Aborgini a tzv. Inuiti, tedy Eskymáci. Domluví se 17 jazyky a 19 let strávil na svých cestách většinou v zapomenutých, nebo spíš málo známých a neznámých koutech světa. Je členem Akademie věd ČR, působil i na zahraničních univerzitách, je členem Société des Américanistes a Société des Océanistes při Unesco.

Literárně je velmi činný, na stránkách svých knih seznamuje čtenáře s kulturami a životem lidí, se kterými se většina z nás nikdy nepotká. Napsal 41 knih – 239 vydání a náklad (počet výtisků) 16 milionů 919 tisíc. Je členem České obce spisovatelů. Kromě knih týkajících se cizích kultur, je autorem také knih, které propagují naši republiku a na podnět z Bruselu vypravil knihu „Co je v Evropě nejkrásnější“. Na svých cestách natočil 510 hodin obrazového materiálu (film), pro televizi připravil několik velmi zajímavých a sledovaných pořadů, především to byl seriál „Kolem světa s Miloslavem Stinglem“, nebo „Předkové a potomci Vinetou“, moderoval také pořady Klubu cestovatelů.

Kromě nejrůznějších poct vědeckých, je skutečně čestným náčelníkem indiánů kmene Kikapa, jeho indiánské jméno je „Okima“, což znamená „ten, který vede“.

Rossetská deska a Jean Francois Champollion.

Narodil se 23. prosince 1790 a podařilo se mu rozluštit - do té doby nečitelné – písmo starého Egypta, politické i kulturní velmoci, která poznamenala kulturní dění tehdejšího světa ještě před Řeky a Římany.

Napoleonova tažení do Egypta se zúčastnili také geografové, historikové a byl mezi nimi i baron Dominique Vivant Denon, umělec a dobrodruh – a výborný kreslíř. Po svém návratu do Francie vydal knihu „Cesta do Horního Egypta“, kterou Champollion četl

jako malý kluk a už tenkrát se rozhodl, že dosud neznámé písmo rozluští. Měl k tomu výborné předpoklady, v devíti letech uměl perfektně řecky a latinsky, v jedenácti k tomu přidal i hebrejštinu. V té době napsal knihu „Dějiny slavných psů“, což je, mimochodem, jeho jediné dílo, které se netýká Egypta.

Roku 1799 objevil jeden z Napoleonových vojáků v blízkosti města Rosseta černou čedičovou desku kruhového tvaru, hustě popsanou neznámým písmem. Champollion rozeznal, že na desce je použito tři různých písemných způsobů zápisů – hieroglyfy, démotické písmo a řecké písmo. Deska pocházela z roku 196 před naším letopočtem. Champollionovi se podařilo dokázat, že všechny tři nápisy zveřejňují stejnou zprávu – a na základě tohoto poznatku se mu nakonec skutečně podařilo nápis v hieroglyfech rozluštit, takže 23. října 1822 mohl ve Francouzské akademii svůj objev zveřejnit, nápis na desce přečíst a obohatit tak svět o poznání velké starověké kultury. Den jeho vystoupení v akademii je dnes oficiálně považován za „den zrodu egyptologie“.

Husitský hejtman Mikuláš z Husi.

Byl vůdčí osobností – spolu s Janem Žižkou – husitského radikálního křídla. Narodil se někdy kolem roku 1375, před rokem 1400 vstoupil do královských služeb a Václav IV. ho jmenoval purkrabím na hradě Husi (odtud jeho jméno), pak v Prachaticích.

Pochopil sílu lidového hnutí a v čele davů žádal Václava IV., aby dal kališníkům více kostelů. Byl prohlášen za buřiče a vypovězen z Prahy, což využil k úspěšné agitaci n venkově. Tehdejší „poutě na hory“ byly vlastně lidovým shromážděním.

Byl to člověk velkého formátu a nevšedního důvtipu – mistrům na univerzitě položil zásadní otázku: „Je přípustné válčit pro svobodu slova Božího?“ Univerzita to schválila a tak se Mikuláš společně s Janem Žižkou zúčastnil boje o pražskou Malou Stranu proti Zikmundovi, ale musel bojiště opustit a rychle táhnout na pomoc Táboru, ohroženému Oldřichem z Rožmberka. Společně ho porazili a Mikuláš se honem vracel do Prahy. V diskusi o volbě českého krále (Zikmund nepadal v úvahu, i když byl vlastně legitimním následníkem!) nesouhlasil s povoláním polského krále na český trůn a z protestu opustil Prahu, kam se už nemínil vracet. Cestou do Tábora spadl z koně a zlomil si nohu, což vyžadovalo dlouhou rekonvalescenci. Na Štědrý den, 24. prosince zemřel – zřejmě na zápal plic.

Stříbrná Tatra a vzdálené obzory.

Snad všichni toužíme po dalekých cestách a dobrodružství, které přináší poznávání cizích krajů. Ne každému to však je dopřáno. Jméno Jiřího Hanzelky dokazuje, že se to přece jenom některým lidem může splnit – vyžaduje to ovšem cílevědomou práci a neústupnou víru, že se to přece jenom povede. Je dobré, máte – li v tom úsilí spřízněnou duši, Hanzelka ji měl v příteli od mládí, Miroslavu Zikmundovi.

Narodil se 24. prosince 1920, za války musel přerušit středoškolská studia a pracoval jako zemědělský dělník, v roce 1946 však už promoval jako komerční inženýr.

V letech 1947 – 1964 se oběma přátelům podařilo něco v té době skoro nemožné – s továrním vozem značky Tatra uskutečnit cesty, které se vymykaly normálu. Jejich první cesta vedla do Afriky a Jižní Ameriky a stříbrná Tatra č. 87 přinesla čtenářům jejich novinových zpráv a později cestopisů nejen mnoho nových poznatků, ale také propagaci tatrovek v cizině. Druhá cesta, tentokrát už dvěma vozy a doprovodným teamem se uskutečnila v letech 1959 – 64 a vedla do Asie, Oceánie a Austrálie.

Poznali svět - po všech stránkách a tak není divu, že se silně angažovali v Pražském jaru v 68 roce. Samozřejmě to nemohlo zůstat bez následků a tak po roce 1970 měli přísný zákaz publikování a uchýlovali se pouze k samizdatům.

Jejich politická a společenská diskriminace trvala dlouho, začali se ozývat teprve po listopadu 1989. Bohužel, 15. února 2003 Jiří Hanzelka zemřel.

Před časem, myslím, že to bylo v roce 2015 jste si mohli na stránkách Souzvuků přečíst jeho na pokračování uváděnou stat' „O toleranci“. Pokud si to nepamätujete, radím znovu si to přečíst, půjčit kdekoliv v knihovně. Stojí to za přečtení – právě rozumná tolerance je to, co světu v současnosti chybí.

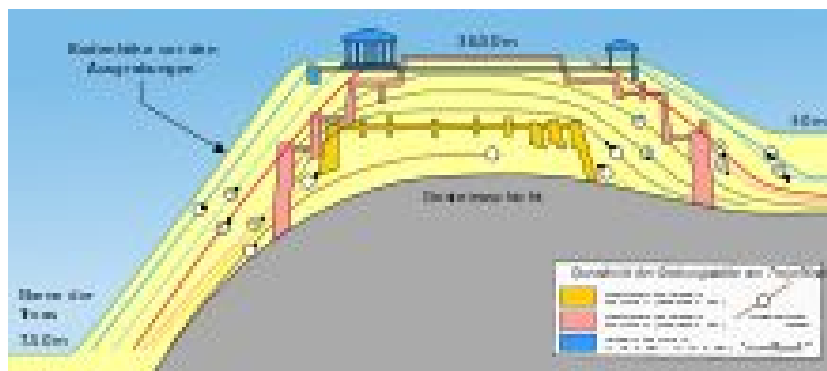
Archeolog – amatér

Byl jím Němec Heinrich Schliemann, syn protestantského duchovního, často opilého a jeho dětství bez matky rozhodně nebylo příliš radostné. Když mu otec předčítal z knihy o antické kultuře a ukazoval obrázky z fiktivního dobytí Troje, prohlásil prý: „Já tu Troju najdu!“

Podařilo se mu to díky nezměrnému úsilí a po překonání mnoha překážek. Když opustil základní školu, učil se knihkupcem a četl vše, co mu přišlo pod ruku. Od náhodného studenta prvně slyšel citaci z Homéra v řečtině a to byl rozhodující popud. Šel na to zajímavým způsobem - pochopil totiž, že vykopávky stojí spoustu peněz a tak se rozhodl, že jich vydělá dostatek, aby měl pak volné ruce. Podařilo se mu to. Byl vynikajícím obchodníkem a svoje aktivity provozoval po celém světě, nejvíc asi v Rusku, kde se také prvně oženil. Měl fantastické nadání na jazyky – uměl jich 17 a byl schopen se nový jazyk naužit během šesti týdnů. Měl na to svou metodu. Zajímavé je, že během svého úspěšného podnikání byl postižen mnoha nezdary (požár v přístavu, kde měl doky a skladiště), ale vždy měl štěstí. Přístav vyhořel, ale jeho majetek zůstal ušetřen. Podobná situace se několikrát opakovala.

Rozhodně neměl speciální archeologické vzdělání, ale naprosto věřil Homérovi a jeho popisům míst významných bojů a dění v dávném antickém světě. V Řecku se po druhé oženil s krásnou mladou Řekyní Sophií, která plně sdílela jeho zájmy a vykopávek se osobně zúčastnila, což v tehdejších podmínkách nebyla žádná slast.

V Malé Asii, tehdejším i dnešním Turecku postupoval při hledání Troje naprosto podle Homérova popisu. Vykopávky začal na pahorku Hisarlik – a střelil se.

Ačkoliv si toho nebyl zcela vědom, objevil při svých výzkumech hned několik vrstev legendárního města. Při archeologickém průzkumu se zjistilo, že místo bylo osídleno v průběhu několika tisíciletí. Nejstarší vrstva spadá již do 4. tisíciletí př. n. l. , nejmladší až do doby římského císařství. V určení vrstev se mýlil, homérskou Troju kladl do vrstvy z konce 3. tisíciletí. Dnes víme, že ji najdeme ve vrstvě označené VII.a.

Podobný úspěch měl i při vykopávkách v dalších místech, na př.v Mykénách, kde objevil hroby dávných mykénských vládců. Ani tady však neurčil správně dobu nálezů. Zlatou

masku, kterou si dnes můžete prohlédnout v archeologickém museu v Athénách, označil jako odlitek tváře krále Agamemnona, je však daleko starší.

Maska krále Agamemnona

„Lví brána“ v Mykénách

Schlieman věnoval vykopávkám, jejich určení a umístění artefaktů v museích (především v Berlíně – v tehdejší Turecku hrozilo akutní nebezpečí, že budou rozkradeny nebo zničeny) veškerý svůj čas a svůj majetek. Přes všechny omyly má nehynoucí zásluhu na potvrzení homérských textů a je považován za jednoho ze zakladatelů moderní archeologie.

Patřil mezi nejbohatší lidi světa, ale zemřel na ulici v Neapoli 26. prosince 1890, když ho pro jeho obyčejné ošacení v nemocnici odmítli přijmout jako nemajetného chudáka.

„Mé srdce pohřbete u Wounded Knee“

Tak se jmenuje kniha popisující masakr u Wounded Knee známý též jako bitva u potoka Wounded Knee. Byl to poslední větší ozbrojený konflikt mezi [Siouxy](#) a [Spojenými státy](#). Slovem „masakr“ ho označil ve svém dopise komisaři pro indiánské záležitosti, generál [Nelson A. Miles](#). Indiáni se zoufale drželi země svých otců, ze které byli násilně stěhováni do vyznačených rezervací.

Dne [29. prosince 1890](#) pět set vojáků [7. kavalerie](#) armády [Spojených států](#), podporovaných lehkým dělostřelectvem, obklopilo skupinu indiánů kmene Sioux, na území indiánské rezervace [Pine Ridge](#) s rozkazem převést je na železnici k transportu do [Omahy](#).

Podle mínění českého etnografa [Miloslava Stingla](#) způsobil masakr plukovník James W. Forsyth. Jeden z indiánů jménem [Černý Kojot](#) byl postižen [hluchotou](#) a neslyšel rozkaz odevzdat zbraně. Plukovník Forsyth kvůli této neposlušnosti proto nařídil postřílet indiánský tábor s bezbrannými a od únavy polomrtvými lidmi.

„Člověk má zemřít za to, proč žil!“

(Prokop Holý)

Kaleidoskop vybrala a připravila Jarina Žitná

...dolů řekou...

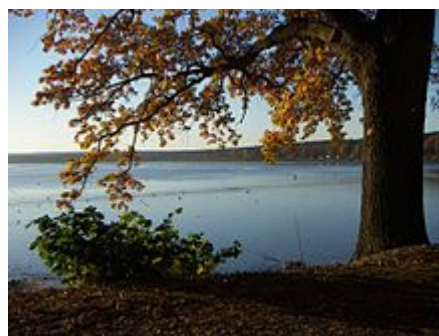
Jihočeské rybníky – krajina zadumaná

*Do modrých vln jsem hodil udici
a nechal loďku v proudu volně plout.*

*Zapadá slunce. Překrásný je kout
průzračné vody deštěm zvonící.....*

Rožmberk v zimě

Bezdrev

Jižní Čechy jsou u nás pojmem. Pojmem, který je nerozlučně spjat s modrými plochami rybníků, rákosím, vodním ptactvem (a všudypřítomnými komáry – někdy!), je to krajina vlídná, pohostinná a vyprávění o jihočeských rybnících vhodně zakončuje letošního průvodce po českých řekách.

Po geologické stránce patří jižní Čechy do oblasti Českého masivu, je to tedy útvar starý. Tvoří ho především dvě pánve – Českobudějovická a Třeboňská, které jsou ohraničeny Českomoravskou vysočinou, Šumavou a Středočeskou žulovou vrchovinou. Geologický vývoj byl značně složitý. V karbonu (to je na konci prvohor) bylo v oblasti dnešní Šumavy vyzdvíženo mohutné pohoří, které však do konce druhohor bylo větráním srovnáno a vznikla náhorní plošina. Třetihory byly obdobím nesmírně bouřlivým, tektonické pohyby v okolí způsobení alpským vrásněním vyvolaly v této oblasti mohutné změny. Při tvorbě vysokých pohoří Alp a Karpat došlo ke klenbovitému zvedání jihočeské oblasti a když tlak povolil, poklesly zemské kry mezi nově vzniklými horskými hřebeny a vznikla rozsáhlá jihočeská pánev. Do té stékaly vody z okolí a vytvořilo se rozsáhlé sladkovodní jezero. Mělo značnou hloubku a na jeho dnu se vytvářely nánosy , jejichž mocnost zde dosahuje víc než 300 metrů, místy i daleko více. Pozůstatkem jsou ložiska jílu, křemeliny, kaolinu, písků a místy (Mydlovary) i nekvalitního hnědého uhlí – lignitu. Dnešní podoba obou jihočeských pánví – Českobudějovické a Třeboňské je výsledkem větrání povrchu především působením tekoucí vody, která je odváděna několika řekami, o kterých už jsme mluvili.

Relief jihočeských pánví byl plochý a prostoupený neúrodnými močály, kde se hromadila voda a pro intenzivní zemědělství byly jen špatně upotřebitelné. Vládnoucí Rožmberkové byli natolik rozumní, že tohoto terénu využili k výstavbě velkých i menších rybníků různě pospojovaných propustěmi a stokami, založenými jak na přírodních tocích tak i na umělých kanálech. V každém případě zásluhou stavby rybníků byl ovlivněn celý systém vodního hospodářství, získávána orná půda i prostory pro lesy a lesíky, které dnes pokrývají velkou část oblasti a podílejí se na její malebnosti. Systém rybníků a kanálů odváděl přebytečnou vodu a udržoval stálý stav vody, což bylo

zvláště důležité v oblasti, kde často a hodně prší. Umělé stoky přiváděly vodu k celé řadě mlýnů a zásobovaly obce pitnou vodou. S využitím systému souvisí i doprava dřeva po vodě a chov ryb, především je známý jihočeský kapr. K rybníkům patří i sádky, kde se pěstuje rybí potěr, nebo uskladňují vylovené ryby pro období zvýšené poptávky třeba o Vánocích.

Nejstarší rybníky vznikaly již ve 13. století především na duchovních panstvích, zakládání rybníků pokračovalo za vlády Karla IV. a Rožmberků, což byl nejmocnější rod této oblasti, který v určitých obdobích dokázal oponovat i českému králi. Největší rozmach místního rybníkářství se projevil především v 16. století - velmi známá jsou jména dvou významných zaměstnanců rožmberského panství. Nejdříve to byl Štěpánek Netolický z Netolic a pokračovatel v jeho díle Jakub Krčín z Jelčan a Sedlčan. Ke stavbě rybníků bylo potřeba spousty lidské práce, kterou vykonávali především poddaní jako robotní povinnost, vrchnosti odevzdávali nejen práci svých rukou, ale třeba i zajišťovali povozy na dopravu materiálu. Po třicetileté válce, která způsobila značný úbytek obyvatelstva (válka, hlad, nemoci, cizí armády), začíná intenzivní snaha o získání orné půdy, mnohé rybníky se ruší a redukuje. Říká se, že toto období přežila pouze asi čtvrtina z původních. Nový rozkvět začal až někdy koncem 18. století, především na Třeboňsku. Po světové válce převzal většinu rybníků do vlastnictví stát.

Pro chov ryb je důležitý fytoplankton žijící ve vodě, rybníky se hnojí přirozenými i umělými hnojivy, někde se i naváží humus – to jsou základní podmínky pro úspěšný chov. Některé z rybníků fungují jako rybníky rekreační – jižní Čechy byly a jsou hojně navštěvovanou oblastí nejen našimi, ale i cizími turisty. K zájmu o tuto oblast přispívá nejen přítažlivý terén, ale i kulturní bohatství – hrady a zámky, vesnice i města. Nadměrné množství vodních rostlin se většinou v zimě seká a rákos a orobinec se využívají k výrobě rohoží, případně i lehkého nábytku. Velké rybníky mají výrazné výpustě – na př. z největšího z nich Rožmberka vytéká kanál Potěšilka, řeka Lužnice a má návaznost i na Zlatou stoku, která je významnou částí celého systému. Zajímavé jsou i malé rybníky – některé (lidově se jim tu říká „nadýmáčky“ nebo „vydýmáčky“) jsou pramenité, voda do nich neustále přitéká a odtéká, tzv. „rybníky nebeské“ nemají viditelný přítok a jsou závislé především na dešti. Stav vody v nich silně kolísá, při nedostatku srážek mohou i na čas vysychat.

Největší z rybníků, *Rožmberk* leží nedaleko Třeboně a v klidu je na jeho hladině dobře pozorovatelné zakřivení zemského povrchu. Stará hráz je zpevněna kořeny mohutných dubů, z nichž některé jsou původní. U Hluboké nad Vlt. se můžete vykoupat v druhém největším z rybníků, kterým je Bezdrev. Kromě Hluboké je velmi blízko na zámeček Obora, obě lokality je dobře navštívit. Podle velikosti následují na dalších místech rybníky Horusický (na jeho březích možná potkáte i kocoura Mikeše!), Velký Tisý, Dvořiště, Záblatský, Staňkovský, kterým prochází státní hranice, Dehtář, Velká Holná a další a další, které tvoří nezapomenutelná zákoutí klidu a tiché krásy. Ve většině případů zde kromě krásného koupání můžete pozorovat nepřeberné množství druhů vodního ptactva a v jejich blízkosti památky z dávné i méně dávné minulosti – hrady a zámky české šlechty, ale i památky lidového stavitelství, především architekturu v blatských vesnicích, které se vyznačují stavbami tzv. „lidového baroka“, což je světový unikát. Najdete je především na Soběslavských blatech nebo tzv. Svobodných (Kubatových) blatech, kterými protéká potok Soudný, na jehož březích se kdysi konala poprava odsouzeného vůdce vzpoury místních sedláků Jakuba Kubaty. (lidové rčení --Kubata, dal hlavu za Blata!“)

Z menších rybníků je nutno jmenovat Svět, Opatovický rybník u Třeboně, Víru, Naději a Lásku, Spolský rybník, rekreační rybník Osika, Zvůle, Komorník, Velký Ratmírov, Vajgar u Jindřichova Hradce, Tálínský rybník (písnička „Když se ten Tálínský

rybník...“), Jordán a Knížecí rybník u Tábora a další a další. Stačí se podívat na mapu, nebo do některého průvodce. Jmenovat je všechny nedovedu a ani jsem všechny nemohla navštívit – přesto nemohu opominout rybník Hejtman v Chlumu u Třeboně. Dlouhá léta byl pro mne místem odpočinku na konci prázdnin, kde jsem si mohla léčit rány z věčného pobíhání po horách a odpočinout si. Hejtman nepatří k velkým rybníkům, ale má nepopiratelné kouzlo, které pro mne tvořil (mimo jiné) fakt, že tady u barokního kostela, který je replikou poutního kostela v Maria Zell v sousedním Rakousku, najdete malý domeček, který patřil básníku Františku Hrubínovi - známá Hrubínova hra „Srpnová neděle“ (dokonce i zfilmovaná) byla do mětečka situována. Byla jsem tu s přítelkyní, se svými dorostenkami a nejčastěji sama – prožila jsem tu slunečné dny plné klidu, pohody, vlhké vody v rybníce i výletů do okolí (a je tu kam!!) Tady mi došlo, že není nutno se vždy pohybovat nejméně dva tisíce metrů vysoko, ale že i roviny a pahorkatiny mohou mít své kouzlo.

Jižní Čechy ho mají nepopiratelně. Dnes jsou zářným příkladem tzv. kulturní krajiny, to je krajiny, kterou přetvářel a do dnešní podoby vytvořil svou prací člověk .

Jižní Čechy – podle básníka Ladislava Stehlíka „země zadumaná“ jsou názornou ukázkou, že člověk svou prací a životem nemusí krajinu poškozovat, ale naopak kultivovat. Přetvářet ji tak, aby se v ní dalo dobře žít. Dokladem toho je zde i nespočetné množství památek – hradů, zámků, lidové architektury, půvabných vesnic a měst, stejně jako jména významných myslitelů, kteří zde žili a výrazně ovlivnili historii naší země – Petr Chelčický, Jan Hus a nemůžeme zapomenout ani na husitského hejtmana s palcátem a kalichem, Jana Žižku.

*Oblaka lehká letí přes hladiny,
svítí v nich modř a běl.*

*Voňte a šumte, teplé jarní deště,
třpytivým pozdravem!*

(Ladislav Stehlík)

Jihočeské rybníky ukončily celoroční seriál o vodstvu naší země. Není a ani nemůže být úplný. Vzpomínám na maličký ohníček na břehu Hejtmanu a teplou vodu v temnu noci a přála bych všem čtenářům, aby i oni potkali podobnou romantiku a pocit smíření a pokory, které člověku dává živá krása!

Jarina Žitná

Zprávy z jednot a žup

Chyby je nutno opravovat a kát se

Takže se kaji. Je trapné, když z nepozornosti a nedostatku kontroly kantor zeměpisu zamění dvě česká města - Králův Dvůr a Dvůr Králové. Lodičky při večeru sokolských světél v Králově Dvoře nemohou plout po Labi, město totiž leží na Berounce. Kromě toho je známo, že Králův Dvůr býval městem českých králů, Dvůr Králové však patřil české královně – paní králové.

Omlouvám se za záměnu především všem ve Dvoře Králové – po pravdě řečeno, nevím, jak se mi to mohlo stát!

Jarina Žitná

Čtvrtstoletí znovuobnovené

Sokolské župy Krkonošské-Pecháckovy

V letošním roce si připomínáme 25 let od obnovení Sokolské župy Krkonošské-Pecháckovy a 120 let od narození br. Františka Pecháčka (1896-1944), jehož jméno nese naše župa.

Župa Krkonošská byla založena z podnětu lomnických a jičínských sokolů v roce 1885 na valné hromadě sedmi jednot v Semilech. Postupně do župy vstupovaly další jednoty ze širokého okolí. Po 14 letech byla župa pro velké množství jednot rozdělena na tři nové, a to Ještědskou, Jičínskou a Krkonošskou Kryštofa Haranta z Polžic a Bezdružic se 48 jednotami. Počátky činnosti Krkonošské župy se aktivně rozvíjely pod vedením náčelníka br. Jana Jand'ourka z Lomnice (1849-1903), pořádaly se například župní slety a závody, vydával se župní věstník Na stráž, v roce 1913 zahájil činnost župní odbor pod vedením náčelnice ses. Marie Vlčkové z Lomnice (1888-1971).

Sokolský život na župě ale pozastavily obě světové války. V roce 1946 je na počest br. Františka Pecháčka, cvičitele Sokola Nová Paka a župy Krkonošské, později karlínského Sokola a ČOS, organizátora sokolského protinacistického odboje, župa přejmenována na Krkonošskou-Pecháckovu. Únor 1948 však přinesl zákaz činnosti sokolským župám a postupně i jednotám. Po dvaceti letech se v období pražského jara pokusilo několik bývalých sokolů o obnovu župy, k tomu ale došlo až za dalších dvacet let.

Nedlouho po událostech 17. listopadu 1989 začala obnova Československé obce sokolské (ČOS) a přípravná jednání na obnovení naší župy. V Lomnici nad Popelkou se 9. března 1991 sešli zástupci 12 jednot, aby na ustavující konferenci zvolili vedení Sokolské župy Krkonošské-Pecháckovy. Starostou byl zvolen br. Jaroslav Zuzánek z Lomnice (1929-2007). Na čtyři roky se sídlem župy stala lomnická sokolovna. Řádná valná hromada župy se konala v únoru 1992 v Lomnici nad Popelkou. Hlavním úkolem předsednictva a výboru bylo zajištění navrácení sokolského majetku, obnovení činnosti tělocvičných jednot a příprava na XII. všesokolský slet v Praze v roce 1994. Pražskému sletu předcházela ve dne 10.-11. června 1994 župní slet ve Studenci, který pořádala T. J. Sokol Jilemnice. Slet byl slavnostně zahájen v Jilemnici, kde byl župě také předán nový župní prapor. Druhý den pokračoval vystoupením jednotlivých složek v 11 skladbách na cvičišti Sokola Studenec. Celkem se župního sletu za pomoci sokolů z župy Ještědské a Podkrkonošské zúčastnilo přes 850 cvičenců.

Na valné hromadě župy 11. března 1995 došlo k odtržení 7 jednot, které se připojily k jičínské župě, a bylo zvoleno nové předsednictvo v čele se starostou br. Milošem Gerstnerem z Benecka. Sídlem župy se stala jilemnická sokolovna. V letech 1998-2004 vedl župu br. Jaroslav Čech ze Studence. Od roku 2004 ji vede ses. Jana Čechová z Jilemnice.

Další župní slet se konal 9.-10. června 2000 v Lomnici nad Popelkou, a to v rámci oslav 130 let místní jednoty a 115 let župy Krkonošské-Pecháckovy. Slavnostní zahájení proběhlo v pátek večer v Tylově divadle. Druhý den odpoledne prošel sokolský průvod městem až na letní stadion, kde se přes 820 cvičenců představilo ve sletových skladbách. V roce 2006 a 2012 byly uspořádány již oblastní slety žup Ještědské a Krkonošské-Pecháckovy v Turnově, v nichž se představilo vždy přes 500 cvičenců ve sletových skladbách. Vedle těchto sletů se naši cvičenci zúčastnili župních sletů v Jičíně 2000, 2006, 2012, Oblastního sletu Plzeň 1995, Sokolského Brna 1997, 2004, 2015, Sletu pod Ještědem 1999, 2002, 2008, Sokolové pod Řípem 2013, oslav 90 let Tyršova domu 2015, Plzeňských slavností pohybu 2015 a dalších sokolských akcí.

V současnosti župa Krkonošská-Pecháckova sdružuje 21 jednot s více než 1 700 členy v oddílech všestrannosti a sportovních oddílech (volejbal, stolní tenis, kopaná, lyžování, košíková, šachy, cyklistika, tenis, horolezectví, kulturistika, nohejbal). Jednotlivé oddíly se účastní nejrůznějších turnajů, soutěží, závodů a pořádají tradiční akce, např. Posvícenský koláč ve Studenci (přespolní běh), horolezecké závody v Lomnici n. P., lyžařské závody Prdecká lyže v Pasekách, volejbalový Víchovský drn, sokolové v Chuchelně se starají o lyžařský vlek a pořádají závody v obřím slalomu či karneval na lyžích, Pout'ový turnaj v minikopané v Benešově u Semil. Vedle sportování probíhají pravidelná cvičení všestrannosti ve složkách rodiče s dětmi, předškoláci, žactvo, ženy, muži. Sokolové se věnují i společensko-kulturním aktivitám pro veřejnost. V Poniklé působí divadelní spolek Kolár, divadlo se hraje i v Bozkově, v Jilemnici pravidelně vítají Krakonoše a připravují Pohádkový les, ve Valteřicích se drží masopustní průvody, v Lomnici pořádají Sokolský ples, Dětský karneval a Šibřinky. Letnímu táboření v Krčkovcích se již skoro 50 let věnuje lomnický Sokol.

Župa byla a je mezičlánkem mezi ústředím, Českou obcí sokolskou, a jednotami. Vedle předávání pokynů a zpráv shromažďuje sokolské statistiky, organizuje župní cvičitelské srazy a slety, rozděljuje finance z dotací, projektů jednotlivým tělocvičným jednotám. Na jaře 2016 byl zvolen nový výbor a předsednictvo župy, jehož hlavním úkolem bude příprava na župní a pražský XVI. všesokolský slet v roce 2018, kdy si připomeneme 100 let od vzniku naší republiky.

Za předsednictvo výboru Sokolské župy Krkonošské-Pecháckovy Lenka Morávková

Sokol Jalůvčí a divadelní ochotníci

Již od březnového časopisu Souzvuků se zabývám myšlenkou seznámit severočeské sokolstvo s ochotnickou činností našich členů od poválečných let, kdy se v nově osídleném pohraničí rozvíjely spolky různých činností a v první řadě Sokol, ve kterém se také rodilo ochotnické divadlo a naše jednotka se může pochlubit tím, že doposud žijí na Jalůvčí 3 členové této garnitury, i když členové Sokola jsou jen dva, a to br. Jindřich Kostkuba (letos 84), kterého k tomu vedl jeho tatínek, a ses. Helena Dlasková (letos 80).

No a proč to vlastně všechno chci napsat?

Hlavně proto, že děčínský ochotnický spolek DS Karel Čapek slaví v tomto roce 70 let od svého vzniku a v určitých letech v tomto divadle účinkoval i náš br. Kostkuba, který byl také na tuto oslavu pozván a my jsme si na ochotníky z Jalůvčí v květnu zavzpomínali. Vždyť společně i s dalšími hráli také ve známé Princezně Pampelišce, kterou bratr

Kostkuba i sám režíroval. Ochotnické divadlo na Jalůvčí hrálo pravidelně na Velikonoce a Vánoce a byli zváni i do okolních vesniček. Oba pamětníci rádi zavzpomínali na své začátky a byli rádi, že se mohli o své dojmy podělit i s br. Gondíkem i dalšími herci při představení Prodané nevěsty v Děčíně.

Své zážitky z oslavy 70 let DS Karel Čapek vyjádřil br. Jindřich Kostkuba po této slavnostní akci takto: „Můj rok v divadle K. Čapka mezi skvělými lidmi je nezapomenutelný. Děkuji za příjemnou oslavu a přeji „Čapkovcům“ do dalších let mnoho úspěchů“. Jindřich Kostkuba

Na obrázku květen 2016: ses. Dlasková H. = 2. zleva, br. Kostkuba J. = 2. zprava

Hela Pokorná
Sokol Jalůvčí (redakčně zkráceno)

Inspirace ze župy Slovácké

Plave celá rodina...

První ročník této akce se konal 1. října letošního roku v bazénu školy ve Bzenci. Zúčastnilo se 60 plavců z pěti tělocvičných jednot – Dubňan, Hodonína, Veselí n. Mor. Bzenec a Strážnice. Děti od 3 do 15 let závodily podle věkových kategorií, některé ještě s pomocí rukávků. V další kategorii plavaly celé rodiny. Jednu délku bazénu dítě s nafukovacím kruhem, druhou rodič – ale také s kruhem.

Všichni účastníci dostali za své výborné výkony diplomy a sladkou odměnu.

R. Dvořáčková, náčelnice župy

„Wine Run Podluží“

Akci uspořádala skupina sokolských gymnastů, kteří dvakrát týdně trenují v sokolovně podle cvičení Cross Fit. Překážkový běh byl regionálně zaměřenou alternativou extrémních závodů. Byl zaměřen na fyzické překonávání překážek, v kategoriích dospělých, ale i dětských od 4 do 15 let. Zajímavostí byly nejen překážky, např. přezení přes vlečku či postřikání závodníků vodou krojovanými mládenci z vinohradnické konve a i pokřik „víínóóó! a vytrubování při startu.

Tropické počasí závodníky nepřekvapilo, ale určitě je potěšilo osvěžení při překonávání říčky Kyjovky a překonávání kanalizačního potrubí, které dobrovolní hasiči z nedalekých Ratiškovice vydatně zalávali vodou i plavání v rybníku Lužák.

Kromě připravených překážek, které bylo nutno překonat, museli si závodníci ještě zapamatovat odrůdy vín, včetně ročníků, které na trati „nastudovali“ a v cíli sdělili asistující sestře. Za chybu musel závodník jako trest obejít hřiště tzv. kachní chůzí. Před sokolovnou čekala ještě bradla na přeručkování a přeskok přes koně nebo kotoul na žíněnce. Další překážkou byla pyramida z palet nebo klouzavá stěna ve tvaru písmene A, není jistě třeba připomínat, že to byl především úkol pro závodníky a zábava pro přihlížející.

Velkým úspěchem byla účast 106 dospělých (19 žen a 87 mužů) všech věkových kategorií. Nejstaršímu závodníkovi bylo 54 let. Přijeli závodníci z Hodonínska, Bílovic, ze slovenské Brezové pod Bradlom a, samozřejmě, závodili i místní.

Organizátorům se první ročník „Wine Cupu“ povedl, na příští ročníky už dnes zvou další účastníky ze sokolských jednot a loučí se závodním pokřikem „víínóóó“!

Organizátoři soutěže „Wine Cup“ v Podluží 2016 (zkráceno a upraveno)
(Převzato ze Zpravodaje župy Masarykovy)

U sousedů ve Vídni

Rekordní pochod zdatnosti

Je již tradicí, že v den státního svátku republiky Rakousko pořádá Sokolská župa Rakouská Pochod zdatnosti. Tentokrát byl vybrán br. Marianem úsek Stammersdorf-Hagenbrunn.

Jelikož byl br. Marian po lékařském zákroku, převzala vedení ses. Marcelka s manželem Otíkem. Ses. Milada pak vedla menší skupinu, která jela autobusem a šla jen menší kousek trasy. Někteří přijeli do Hagenbrunnu přímo z Vídně. Rekordní byla návštěva. Se Stammersdorfu nás na trasu vyrazilo - po obligátní společné fotografii- 58, z toho 16 dětí. Menší skupina čítala 10 lidí a přímo přijelo lidí šest. To znamená celkem 74 účastníků. To je rekord. (Nechci zapomenout na dva pejsky, takže celkový počet nohou byl 156).

Počasi nám velmi přálo a během dne se objevilo i sluníčko. Podle střelnice Rakouské armády jsme šli okolo nádherně zbarvených vinogradů na mírné návrší, odkud bývá krásný pohled na Vídeň. Další zastávka byla u vodní nádrže, o které jsme dostali od ses. Marcelky poučné informace. Následovala další etapa, tentokrát po polní cestě, až k lesíku. Příjemným překvapením byl otevřený kiosk od rakouské Narurwacht, kde byly nabízeny - proti dobrovolnému daru - chleby s pomazánkami, víno, burčák a nealko.

Po krátkém osvěžení pokračovala jedna skupina dál do Stammersdorfu. Zbylí se spojili se skupinou, přijedší autobusem a „pochodující“ se pak setkali u Heurigen Fischer. Tam už čekali ti, kteří přijeli přímo z Vídně. Při družné atmosféře, dobrém truňku a jídle se rozproudila družná zábava, jak už to u bratrů sokolů bývá. Děkujeme všem pořadatelům a těšíme se opět na pochod v roce 2017. *Nazdar!*

Moravské hody

Sokolská jednota Vídeň XII / XV pořádá tradiční Moravské hody již celou řadu let. Během této doby se pokoušíme čelit těm nejrůznějším situacím. V poslední době se konaly vždy ve farním sále fary Gatterhölzl ve 12. okrese. Během roků se vystřídalo několik hudeb, dechových i cimbálových. Pokoušeli jsme se řídit vkusem návštěvníků. Jedněm byly hudby moc hlasité, druhým dělaly dlouhé přestávky, třetí žádali víc moderních melodií a jiní víc hudby k tanci než k poslechu. Stížnosti a návrhy by mohly zaplnit hezkou řadu listů. Snažíme se dle možností vyhovět pokud možno většině „připomínajících“. Někdy si myslím, že je to zbytečné, protože ti, kteří si nejvíc nahlas

stěžují, napřesrok nepřijdou....Moravské hody pořádáme jednak z tradice, jednak chceme uchovat možnost si obléknout moravské, české a slovenské kroje. Je to v okamžiku jediná příležitost ukázat jejich krásu a jedinečnost. Konstatujeme ale, že rok od roku krojů ubývá, jak z pohodlnosti - slyšel jsem argument: kdo by se s tím žehli-tak z důvodu nemodernosti. Každopádně ti návštěvníci, kteří letos na hody přišli bez kroje, si mohou drbat hlavu: Okolo 21 hodiny se objevila v sále rakouská televize a chtěla natočit ona krásná děvčata a chlapce v krojích..... Nakonec se jich přesto několik našlo a tak byla naše pověst částečně zachráněna.

Letos jsme zaregistrovali citelný úbyt návštěvníků. Jistě jich bylo několik nemocných, opět řadí chřipková epidemie, někteří se omluvili, mnozí neprojeví zájem a někteří ‚nic nevěděli‘, přesto že jsou hody několikrát inzerovány ve VSL a plakáty visí na nejrůznějších místech ve Vídni. Víme, že pořádat takový podnik je v dnešní době velmi obtížné, lidé jsou rozptýleni technickými vymoženostmi a konkurenčními zábavami. Přesto se snažíme, aby se naši návštěvníci u nás cítili dobře a bavili se.

K tomu patří v první řadě hudba. Letos již po třetí vyhrávala VYSOČINKA z Humpolce. Hrála samozřejmě tradiční dechové skladby ale také taneční hudbu novějšího žánru.

Po několika kouscích uvítal br.místostarosta dvojjazyčně návštěvníky a popřál jim dobrou zábavu. Prvním vrcholem večera bylo tančení tradiční České besedy. Tentokrát se utvořily dva kruhy a zhostily se tance na výbornou. Druhým vrcholem byla oslava kulatých narozenin ses. Milušky Kalouskové. Milá sestro, přejeme ti hezké prožití vzácného jubilea a těšíme se na setkání na dalších sokolských akcích.

Ke každým Moravským hodům patří dobré jídlo. Naším návštěvníkům jsme nabídli, jako v posledních letech, vepřovou s knedlíkem a zelím. Tato večeře je velmi oblíbená a veškeré připravené porce se vyprodaly. Vždyť také první návštěvníci dorazili do sálu již 25 minut před otevřením.

Dále jsme nabízeli gulášovou polévku s houskami. Studená kuchyně nabízela chlebíčky a nejrůznější sladkosti jako koláčky, laskonky a jiné dobroty. Bar byl bohatě zásoben pitím všeho druhu.

Co zbývá: poděkovat všem sestřám a bratrům, kteří se nezištně podíleli nejen na zdaru večera, ale i na přípravě sálu v pátek večer a při úklidu v neděli ráno.

Facit: Moravské hody se i přes úbytek návštěvníků vydařily a my děkujeme všem těm, kteří přišli a podpořili tak jediný podnik, kde je dnes ještě možno shlédnout krásné národní kroje.

Zaslal bratr Vladimír Stejskal, Sokol Vídeň (mírně zkráceno)

Závěrečné slovo – o vlčích a lidech

organizovaný tvor živočišné říše. Srovnáte-li si však chování zvířat a člověka, pochopíte, že to není vždy pravda.

Dobře se podívejte na obrázek – je na něm smečka vlků v zasněžené krajině.

Jako první jdou tři staří nebo nemocní vlci, kteří udávají tempo celé smečky. Pokud by tomu tak nebylo, mohli by se natolik opozdit, že by ztratili kontakt s ostatními a zahynuli by. V případě náhlého útoku by se pro ostatní obětovali.

Za nimi kráčí pět silných vlků, kteří tvoří jakousi přední linii.

V centru smečky jdou ostatní členové, které následuje pět nejsilnějších jedinců.

Úplně poslední a sám jde „alfa“ vlk, který na vše dohlíží a kontroluje celou smečku, udává i její směr.

Všichni ve smečce se vzájemně sledují a pomáhají si, je-li to nutné.

Nestálo by za to, cítit se členy „lidské“ smečky a chovat se stejně? O Vánocích, v příštím roce a po celý život?

PF 2017

Sestry a bratři,

Dost o vlčích, ale asi mi dáte za pravdu, že uvedený příklad stojí za zamyšlení.

Uplynul další rok naší společné práce, máme k sobě blízko. Můžeme se přít a hádat, ale jen ve prospěch naší společné věci – a hlavně musíme se respektovat a vždy se domluvit v míru a v pokoji.

Nebud' me zbabělí! „Zbabělost je vědět, co se má udělat a neudělat to“. To řekl Konfucius a bylo by k prospěchu věci poslechnout jeho radu.

Vám i Vašim drahým přeji krásné, spokojené a klidné vánoce v kruhu rodiny a přátel a hodně krásných sokolských setkání v předsletovém roce 2017.

Jarina Žitná

